

Slovesa

Rozkazovací způsob

Infinitiv nahrad'te tvary rozkazovacího způsobu pro 2. os. č. j.:

- (Pomoci) _____ si sám. (Nanosit) _____ dříví do sklepa. (Jíst) _____ ovoce a zeleninu.
 (Nezkazit si) _____ oči! (Zrýt) _____ zahrádku. (Přišíť si) _____ knoflík.
 (Vzít si) _____ sváteční šaty. (Zalít) _____ ředkvičky. (Přemoci) _____ své slabosti.
 (Stříci se) _____ lichotníků. (Nebít) _____ žádné zvíře. Dobře (uhasit) _____ oheň.
 (Poprosit) _____ o radu. (Přijít) _____ brzy domů. (Půjčit) _____ mi tu knihu.
 (Odpovědět) _____ na moji otázku správně. (Nemít) _____ mu to za zlé.
 (Přihlásit se) _____ do kurzů autoškoly. (Srazit) _____ stoly k sobě.
 (Nevrazit) _____ do něj, až půjdeš s tím kufrem. (Chtít) _____ vysvětlení!
 (Ohlásit) _____ svou nepřítomnost všem, ať na tebe nečekáme.

Přechodníky

„Léta 1500 prý ve vsi Zbečniku na statku jistého Vávry žena a selka tak nemilosrdná býti měla, že v čas velké drahoty jednoho chudého a velmi hladem zmučeného žebráka, jenž ji o kus chleba, který ona v peci měla a před ním u pece stála, snažně prosil, zatvrzele odbývala. Když již několikrát hladem doháněn jsa žádost svoji opakoval, ona hněvem a lakomstvím jsouc hnuta kus pecna odkrojila, žebráku pod nohy hodila přejíc mu, by raději tento krajíček kamenem byl, by jej tím kamenem udeřiti a zahnati mohla. Bůh, jakožto mstitel spravedlivý, žádost její vyslyšel, a všechny pecny zkameněly; z nichž po dosaváde – a sice ten zakrojený – v archivu zámku Náchoda všem nemilosrdným a lakomým na památku uschován.“

	Přechodník přítomný (současný)	Přechodník minulý (předčasný)
min.	Plačíc nechtěla nikomu otevřít dveře.	Dokončiv přípravu oběda odpočíval jsem.
přít.	Plačíc nechce nikomu otevřít dveře.	Dokončiv přípravu oběda odpočívám.
bud.	Plačíc nebude nikomu chtít otevřít dveře.	Dokončiv přípravu oběda budu odpočívát.

Přechodník přítomný (-a, -ouc, -ouce/-e, -íc, -íce)

Soused, nesa noviny, prozpěvoval si.

Sousedka, nesouc knížku, zakopla a upadla.

Sousedé, nesouce dobré zprávy, zaklepali na dveře.

Přítomný čas	Přechodník přítomný (současný)		
	Jednotné číslo		Množné číslo
3. os. mn. č.	muž. r.	žen. r., stř. r.	
nesou	nesa	nesouc	nesouce
berou	bera	berouc	berouce
mažou (výjimka)	maže	mažíc	mažíce
pečou	peka	pekouc	pekouce
třou	tra	trouc	trouce
tisknou	tiskna	tisknouc	tisknouce
kryjí (kryjou)	kryje	kryjíc	kryjíce
kupují (kupujou)	kupuje	kupujíc	kupujíce
prosí	prose	prosíc	prosíce
trpí	trpě	trpíc	trpíce
sázejí (sází)	sázeje	sázejíc	sázejíce
dělají	dělaje	dělajíc	dělajíce

Inf.	Přechodník přítomný (současný)		
	Jednotné číslo		Množné číslo
	muž. r.	žen. r., stř. r.	
být	jsa	jsouc	jsouce
jít, jet	jeda	jedouc	jedouce
chtít	chtě (chtěje)	chtíc (chtějíc)	chtíce (chtějíce)
vědět	věda	vědouc	vědouce
moci	moha	mohouc	mohouce
vidět	vida	vidouc	vidouce

Přechodník minulý (-, -ši, -še/-v, -vši, -vše)

Udělav domácí úkoly, šel si ven hrát.

Udělavši vše, co bylo potřeba, mohla odejít.

Udělavše večeri, pustili jsme se do ní.

Přítomný čas	Přechodník minulý (předčasný)		
	Jednotné číslo		Množné číslo
3. os. j. č.	muž. r.	žen. r., stř. r.	
přinesl	přines	přinesši	přinesše
odebral	odebrav	odebravši	odebravše
namazal	namazav	namazavši	namazavše
upekl	upek	upekši	upekše
utřel	utřev	utřevši	utřevše
vytisknul (vytiskl)	vytisknuv	vytisknuvši	vytisknuvše
prominul	prominuv	prominuvši	prominuvše
začal	začav	začavši	začavše
pokryl	pokryv	pokryvši	pokryvše
namaloval	namalovav	namalovavši	namalovavše
poprosil	poprosiv	poprosivši	poprosivše
utrpěl	utrpěv	utrpěvši	utrpěvše
vysázel	vysázev	vysázevši	vysázevše
udělal	udělav	udělavši	udělavše

Inf.	Přechodník minulý (předčasný)		
	Jednotné číslo		Množné číslo
	muž. r.	žen. r., stř. r.	
být	byv	byvši	byvše
najít se	najed se	najedši se	najedše se
chtít	chtěv	chtěvši	chtěvše
dozvědět	dozvěděv	dozvěděvši	dozvěděvše

Určité slovesné tvary psané kurzivou nahrad'te přechodníkem přítomným:

Vzor: Utíkala pryč a *zakrývala si* oči. – Utíkala pryč *zakrývajíc* si oči.

Obrátil se k nim a přitom *zavíral* oči.

Lod' se zmítala ve vlnách a *nabírala* vodu.

Protože si *nevěděl* rady, neudělal nic.

Když na to *vzpomínali*, plakali.

Pes ležel v koutě a *lízal* si rány.

Stála tam a *třásla* se zimou.

Seděl u stolu a přitom *se* na ně *díval*.

Když děti ten dopis četly, *usmívaly se*.

Dítě se na ni dívalo a nic *nechápal*.

Slibovali to a přitom *plakali*.

Protože je *nechtěl* rušit, zůstal stát.

Když *šel* kolem, všiml si toho.

Auta stála před křižovatkou a *čekala* na zelené světlo.

Oheň hořel a vesele *praskal*.

Určité slovesné tvary psané kurzivou nahrad'te přechodníkem minulým:

Vzor: Když tu chybu *objevil*, rozběhl se do redakce. – Objektiv tu chybu, rozběhl se do redakce.

Když to bratr *zjistil*, hned zavolal příteli.

Jeho soupeř možnost *přehlédl* a partii vzdal.

Když to *uslyšel* její manžel, zlobil se.

Když *se* mu *omluvil*, vyprovodil ho ze dveří.

Když *přišla*, nevěnovala tomu pozornost.

Když *pochovil*, co chtějí, rozčílil se.

Otočila se a vzala ho za ruku.

Ve které větě je použit přechodník správně?

Když ji spatřila, rozesmála se.

a) Spatřivši ji, rozesmála se.

b) Spatříc ji, rozesmála se.

c) Spatřila ji, rozesmávši se.

Válel se tu, říčel a vyl.

a) Váleje se tu, říčel a vyl.

b) Válel se tu, říče a vyje.

c) Válev se tu, říčel a vyl.